

A ARTE DA INQUEDANZA

Educadores

As veces crúzome con el polas rúas de Ourense, e aínda hoxe non son capaz de dicir moito máis ca un tímido saúdo. Probablemente non sexa consciente do impacto que tivo na miña adolescencia e no meu xeito de entender a literatura como un refuxio de vida e de saber.

Esta semana celébrase o cincuenta aniversario do nacemento do Project Zero, o laboratorio de investigación da aprendizaxe da Universidade de Harvard. Co título *Cambios na mente: cinco décadas de coñecemento sobre intelixencia, pensamento e aprendizaxe* exploran o impacto que moitos dos seus investigadores, como Howard Gardner (intelixencias múltiples) ou David Perkins, tiveron na sociedade. Formar parte desta celebración, co que tamén foi o seu director, o profesor Steve Seidel, fixo que me preguntase cal é a razón pola que hoxe en día desfruto máis na ensinanza que no escenario.

O pedagogo brasileiro Paulo Freire falaba da idea de que «ninguén educa a ningún, ningún se educa a si mesmo, os homes educáanse entre si, coa mediación do mundo»; e ver como os meus propios estudantes son os que están a dirixir a súa propia aprendizaxe é algo moi reconfortante.

No instituto Otero Pedrayo do 1994, o seu xeito de ensinar era único. Don Arturo Fernández Návoua guiaba a nosa aprendizaxe cunha mestura de realidade e de feitos relevantes xunto co día a día da gramática e da literatura, sempre con respecto, moito respecto polos corenta e pico sentados na súa clase. Non recordo o método, senón o impacto que tivo en min, e creo que lle debo moito nesa procura de min mesma a través das letras e da escoita constante. Pois como diría Freire «o educador é o que fai posible que os estudantes se convertan en si mesmos».

Muy de cerca

Anxo Angueira Presidente da Fundación Rosalía de Castro

«O fútbol ensinoume moitísimo»

LUÍS POUSA

Padrón, quilómetro cero da literatura. Anxo Angueira (Dodro, 1961), presidente da Fundación Rosalía de Castro, é de Lalloño, pero tamén é un pouco de Lestrove. Iso ten que imprimir carácter. —Como convence a un lector para que visite a casa de Rosalía? —Se coñeceu a Casa da Matanza hai anos cando agora chegue a ela verá unha transformación extraordinaria. E quen non a coñeza e pare en Padrón eu creo que unha visita á casa museo de Rosalía é imprescindible. É un epicentro da cultura galega.

—Facendo recuento das mulleres que foron protagonistas entre mediados do século XIX e principios do XX saenme Rosalía de Castro, Emilia Pardo Bazán, Juana de Vega, Concepción Arenal, Sofía Casanova... Case nada! —Eu penso que o século XIX é un século de grandes revolucións. E unha das revolucións foi o asalto da muller a posicións sociais, culturais e políticas que non tiña. No mundo da literatura iso vese moi claramente. E no caso galego as grandes personalidades do século XIX foron mulleres.

—Rosalía é o noso Cervantes? —Sí, claro que si. É o noso emblema. Rosalía é a figura cultural que nos une a todos, sen discusión. Para min é o noso Cervantes, o noso Camoens, o noso Shakespeare.

—En Padrón temos a Rosalía e a Cela, o único Nobel galego. Que lle dá Padrón aos cativos que saen estes escritores xigantescos?

—Non o sei [risos]. Ten un premio Nobel que é un escritor extraordinario, con perfís estéticos e políticos distintos aos de Rosalía... Ás veces parece como se se concentrase o talen-

to en certos lugares. Que lle pasa a Celanova, que ten a Celso Emilio, a Curros...? Que lle pasa a Rianxo, que ten a Castela, a Manuel Antonio, a Dieste...? Padrón ten esa inmensa sorte de ter a Rosalía e ter a Cela, cuns vínculos moi fortes e que quíto deixar a Padrón un herdo extraordinario como é o que está na súa fundación.

—E falando de Rianxo, a ría de Arousa tamén é digna de estudo, a maiores destes nomes temos a Valle-Inclán, a Camba...

—Desde logo, Valle, Cabanillas, os Camba... Non sei a que se debe esa concentración, pero non é normal que en Padrón ou Rianxo, que son vilas pequeniñas, aparezan nun mesmo período temporal figuras importantísimas.

—Vanme matar en Lugo e O Carballiño, pero en Padrón cómesse o mellor pulpo do mundo.

—Sí [risos], Padrón é unha potencia gastronómica, ten a pulpeira, ten o pemento de Padrón, ten a lamprea...

—Confese, de cativo era quen de meterlle o dente á lamprea?

—Non, non. Eu achegueime á lamprea de mozo, sendo estudante. Convivían comigo no instituto alumnos de Herbón que pescaban lamprea nas pesqueiras de Herbón e coñecían a lamprea nese tempo, xa de mocío. E agora volvíu a ela porque me encanta algo moi específico de Padrón que é a empanada, o timal de lamprea, un prato extraordinario que temos que reivindicar. —En Galicia seguimos a comer lamprea desde a época dos romanos. Será que aínda somos un pouco romanos?

—Sí, seguimos sendo romanos e seguimos sendo suevos, porque Galicia ten unhas raíces que aínda son moi visibles. Nese sentido a riqueza de Galicia é a súa inmensa variedade. Entrás nunha comarca e tes un universo enteiro.

—Foi xogador do Unión de Asados-Rianxo, como se lle daba o fútbol?

—Fun xogador do Lalloño, que é a miña parroquia...

—A famosa banda de Lalloño... —Efectivamente, meu pai era de Lalloño e miña nai era de Lestrove... E xoguei no Lalloño de pequeno e logo no Unión.

—En que posto xogaba?

—De dianteiro.

—Sería esquerdo...

—Era dereito, pero xogaba pola esquerda ou pola dereita, e mesmo de dianteiro centro. Foi unha temporada para min maravillosa. Porque o Unión para min era unha militancia máis alá do deportivo. Eramos un conxunto de amigos de varias xeracións e todos intentabamos o mellor para o equipo. Xogar ao fútbol ensinoume moitísimo, moitísimo, da miña terra e da miña xente.

—Segue a xogar?

—Non podo, teño artrose nos xeonllos. Gústame facer bicicleta e ir polos camiños do monte. Gústame moito, non tanto como o fútbol, porque é un deporte máis solitario, pero está moi ben.

—Por motivos familiares que comentaba hai un momento, ten complicado escoller entre a banda de Lestrove e a de Lalloño. —Sí, téño complicado... Porque me criei e vivo en Lalloño, pero a miña vida non tería sentido se lle faltase Lestrove.

—De onde vén o ditto?

—Non o sei, Rosalía di: «chove miudiño, pola banda de Lestrove, pola banda de Lalloño», e miña nai, que xa ten moitos anos, agora mesmo aínda canta: «como chove miudiño, como chove miudiño, polas brañas de Lalloño polas veigas de Lestrove».

—Se lle pido unha canción para a nosa «playlist» de «Muy de cerca» valme dicir que Amancio Prada cantando os versos de Rosalía...

—Non, non, non! Haberá que fuxir do monotema... Vexa, xa está: *Nas tardes escuras*, de Narf.

ILUSTRACIÓN PINTO & CHINTO

Real Asociación
Amigos
Museo
Reina Sofía

GRACIAS

A todos nuestros socios.

Por su generosa colaboración con la que podemos apoyar al Museo a través de donación de obras de arte y otras acciones.

Tú también puedes colaborar y disfrutar de las ventajas de ser socio

www.amigosemuseoreinasofia.org
c/ Santa Isabel, 52 • 28012 • Tel: 915 304 287
asociación@amigosemuseoreinasofia.org